

2012

B.A./B.Sc. (General) Third Semester

Public Administration

Paper: Personnel Administration

(With special reference to India)

(In all mediums)

Time allowed: 3 Hours

Max. Marks: 90

**NOTE:** Attempt five questions in all, including Question No. 1 which is compulsory and selecting one questions from each Unit.

x-x-x

I. Attempt any nine of the following in 25-30 words each:-

- a) Give any four features of Personnel Administration.
- b) Write two demerits of bureaucracy.
- c) Define Civil Services.
- d) Differentiate between Direct and Indirect recruitment.
- e) Explain the method of recruitment of higher civil servants in India.
- f) Describe the role of UPSC.
- g) State the objectives of training.
- h) What do you understand by conduct?
- i) Explain the significance of Promotion.
- j) Suggest four measures for improvement of morale.
- k) Write a brief note on Santhanam Committee set up on Prevention of Corruption.
- l) Give four examples of Administrative Tribunals. (9×2)

#### UNIT - I

II. What do you understand by Personnel Administration? Discuss the significance of Personnel Administration. (18)

III. Define Position Classification. Discuss the features of Position Classification. (18)

#### UNIT - II

IV. What do you understand by Recruitment? Explain the different methods of recruitment. (18)

V. Analyse the composition, functions and role of the State Public Service Commission. (18)

#### UNIT - III

VI. Discuss the different types and methods of training. (18)

VII. Write a detailed note on ethics in Public Services. Also mention the recommendations of Second ARC regarding ethics in Public Services in India. (18)

#### UNIT - IV

VIII. Define Morale. Discuss the causes of low morale. (18)

IX. What do you understand by Administrative Tribunals? Describe the advantages and disadvantages of Administrative Tribunals. (18)

x-x-x

(Hindi and Punjabi versions enclosed)

P.T.O.

(2)

ਨੋਟ: ਕਿਨ੍ਹੀ ਪਾँਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉਤਰ ਦੇ। ਪ੍ਰਤ੍ਯੇਕ ਭਾਗ (1-4) ਦੇ ਏਕ-ਏਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਾ ਚਯਨ ਕਰੇ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ-1 ਅਨਿਵਾਰਯ ਹੈ।

\*\_\*\*\_

1. ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਮੇਂ ਸੇ ਕਿਨ੍ਹੀਂ ਨੌ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ (ਪ੍ਰਤ੍ਯੇਕ) ਕਾ ਉਤਰ 25-30 ਸ਼ਬਦਾਂ ਮੇਂ ਦੀਜ਼ਿਏ:-
  - (ਕ) ਕਾਰਮਿਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਕੀ ਕੋਈ ਚਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਏਂ ਬਤਾਓ।
  - (ਖ) ਨੌਕਰਸ਼ਾਹੀ ਕੇ ਦੋ ਦੋਸ਼ ਲਿਖਿਏ।
  - (ਗ) ਸਿਵਿਲ ਸੇਵਾਓਂ ਕੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਲਿਖਿਏ।
  - (ਘ) ਪ੍ਰਤ੍ਯਸ਼ ਅਓਰ ਅਪ੍ਰਤ੍ਯਸ਼ ਭਰਤੀ ਮੇਂ ਅੰਤਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਜ਼ਿਏ।
  - (ਙ) ਭਾਰਤ ਮੇਂ ਉਚ ਸਿਵਿਲ ਸੇਵਕਾਂ ਕੀ ਭਰਤੀ ਪਦਵੀ ਕੀ ਵ੍ਯਾਖ੍ਯਾ ਕੀਜ਼ਿਏ।
  - (ਚ) UPSC ਕੀ ਭੂਮਿਕਾ ਕਾ ਵਰਨਨ ਕੀਜ਼ਿਏ।
  - (ਛ) ਪ੍ਰਸ਼ਿਕਸ਼ਣ ਕੇ ਉਦੇਸ਼ ਬਤਾਓ।
  - (ਜ) ਆਚਰਣ ਸੇ ਆਪ ਕ੍ਯਾ ਸਮਝਤੇ ਹੈਂ?
  - (ਝ) ਪਦੋਨਤੀ ਕੇ ਮਹਤਵ ਕੀ ਵ੍ਯਾਖ੍ਯਾ ਕੀਜ਼ਿਏ।
  - (ਞ) ਮਨੋਬਲ ਮੇਂ ਸੁਧਾਰ ਕੇ ਲਿਏ ਚਾਰ ਉਪਾਯ ਸੁਝਾਓ।
  - (ਟ) ਭ੍ਰਾਟਾਚਾਰ ਨਿਵਾਰਣ ਪਰ ਗਠਿਤ ਸੰਥਾਨਮ ਸਮਿਤੀ ਪਰ ਸਖ਼ਿਪਣ ਟਿਧਣੀ ਲਿਖਿਏ।
  - (ਠ) ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਅਧਿਕਰਣਾਂ ਕੇ ਚਾਰ ਉਦਾਹਰਣ ਦੀਜ਼ਿਏ।

ਭਾਗ-1

2. ਕਾਰਮਿਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਸੇ ਆਪ ਕ੍ਯਾ ਸਮਝਤੇ ਹੈਂ? ਕਾਰਮਿਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਕੇ ਮਹਤਵ ਕੀ ਵ੍ਯਾਖ੍ਯਾ ਕੀਜ਼ਿਏ।
3. ਸਿਥਿਤੀ ਵਰਗੀਕਰਣ ਕੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਲਿਖਿਏ। ਸਿਥਿਤੀ/ਸ਼ਰੀਯ ਵਰਗੀਕਰਣ ਕੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਏਂ ਕੀ ਵਿਵੇਚਨਾ ਕੀਜ਼ਿਏ।

ਭਾਗ-2

4. ਭਰਤੀ ਸੇ ਆਪ ਕ੍ਯਾ ਸਮਝਤੇ ਹੈਂ? ਭਰਤੀ ਕੀ ਵਿਭਿਨ ਵਿਧਿਓਂ ਕੀ ਵ੍ਯਾਖ੍ਯਾ ਕੀਜ਼ਿਏ।
5. ਰਾਜ੍ਯ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਆਯੋਗ ਕੀ ਸੰਰਚਨਾ, ਕਾਰ੍ਯੋਂ ਅਓਰ ਭੂਮਿਕਾ ਕਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਜ਼ਿਏ।

ਭਾਗ-3

6. ਪ੍ਰਸ਼ਿਕਸ਼ਣ ਕੇ ਵਿਭਿਨ ਪ੍ਰਕਾਰੋਂ ਅਓਰ ਵਿਧਿਓਂ ਕੀ ਵਿਵੇਚਨਾ ਕੀਜ਼ਿਏ।
7. ਲੋਕ ਸੇਵਾਓਂ ਮੇਂ ਨੈਤਿਕਤਾ ਪਰ ਏਕ ਵਿਸ਼੍ਰੁਤ ਟਿਧਣੀ ਲਿਖਿਏ। ਭਾਰਤ ਮੇਂ ਲੋਕ ਸੇਵਾਓਂ ਮੇਂ ਨੈਤਿਕਤਾ ਕੇ ਸੰਬਧ ਮੇਂ ਦ੍ਰਿਤੀਯ ARC ਕੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ਾਂ ਕਾ ਭੀ ਉਲੇਖ ਕੀਜ਼ਿਏ।

ਭਾਗ-4

8. ਮਨੋਬਲ ਕੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਲਿਖਿਏ। ਨਿਮਨ ਮਨੋਬਲ ਕੇ ਕਾਰਣਾਂ ਕੀ ਵਿਵੇਚਨਾ ਕੀਜ਼ਿਏ।
9. ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਅਧਿਕਰਣਾਂ ਸੇ ਆਪ ਕ੍ਯਾ ਸਮਝਤੇ ਹੈਂ? ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਨ੍ਯਾਯਾਧਿਕਰਣਾਂ ਕੇ ਲਾਭ ਅਓਰ ਹਾਨਿਓਂ ਕਾ ਵਰਨਨ ਕੀਜ਼ਿਏ।

\*\_\*\*\_

(3)

ਨੋਟ: ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਭਾਗ (1-4) ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ।

\*\_\*\*\_

1. ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨੌ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ (ਹਰ ਇੱਕ) ਦੇ ਉੱਤਰ 25-30 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ:-
  - (ੳ) ਕਰਮਚਾਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਚਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ।
  - (ਅ) ਨੌਕਰਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਦੋ ਨੁਕਸ ਲਿਖੋ।
  - (ੲ) ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਲਿਖੋ।
  - (ਸ) ਸਿੱਧੀ ਅਤੇ ਅਸਿੱਧੇ ਭਰਤੀ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਦੱਸੋ।
  - (ਹ) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਦੇ ਢੰਗ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
  - (ਕ) UPSC ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।
  - (ਖ) ਸਿਖਲਾਈ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਿਖੋ।
  - (ਗ) ਆਚਰਣ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ?
  - (ਘ) ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
  - (ਙ) ਮਨੋਬਲ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਚਾਰ ਉਪਾਯ ਸੁਝਾਓ।
  - (ਚ) ਕ੍ਰਿਸਟਾਚਾਰ ਰੇਕਰਡਮ 'ਤੇ ਗਠਿਤ ਸੰਤਨਮ ਕਮੇਟੀ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।
  - (ਛ) ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦਿਓ।

ਭਾਗ-1

2. ਕਰਮਚਾਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ? ਕਰਮਚਾਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
3. ਸਥਿਤੀ ਵਰਗੀਕਰਣ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਲਿਖੋ। ਸਥਿਤੀ ਵਰਗੀਕਰਣ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-2

4. ਭਰਤੀ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ? ਭਰਤੀ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
5. ਰਾਜ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਚਨਾ, ਕਾਰਜ ਅਤੇ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-3

6. ਸਿਖਲਾਈ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਅਤੇ ਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
7. ਲੋਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਨੈਤਿਕਤਾ ਬਾਰੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਨੋਟ ਲਿਖੋ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਨੈਤਿਕਤਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦੂਜੀ ARC ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-4

8. ਮਨੋਬਲ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਲਿਖੋ। ਨੀਵੇਂ ਮਨੋਬਲ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
9. ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ? ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ ਦੇ ਲਾਭ ਅਤੇ ਖਾਮੀਆਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।

\*\_\*\*\_